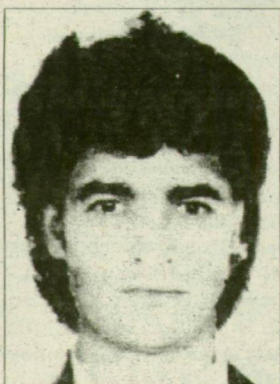

Honvédség vigyázz, újabb üzemanyagbotrány! Válvölgyi kaland

A körözött Farkas Elemér fantomképe

■ „T” 185-ös rakéta hajtóanyagot – ami mellel a SCUD-rakéta hajtóanyagának egyik alkotóeleme is – keres a rendőrség. A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság gazdaságvédelmi osztályát a Fővárosi Katonai Ügyészség kérte meg: ugyan, szimatoljanak már egy kicsit, keressék meg a Magyar Honvédség válvölgyi üzemanyagraktárából eltűnt(?) mintegy 142 ezer kilogramm üzemanyagot.

A benzín oktánszámát javító rakétahajtóanyag-adalékot tavaly október 18-án és 19-én, valamint az idén, június 5-én, 6-án és 23-án vásárolták meg – kilogrammonként 4 forint plusz áfáért – és szállították el a válvölgyi bázisról. Az iratok adatai szerint a vályokról később kiderült, hogy azok bizony fiktitívek – a vevő Szatymazon és Szőregén tárolja az árut. A nyomozók azonban egyik helyszínen sem jártak szerencsével: nem találták meg a keresett anyagot.

A meglehetősen kényes ügynek eddig három gyanú-

sítottja van: egy szegedi válalkozó, aki Nagykőrösön bérel egy benzinkutat, valamint a Vaszko Kereskedelmi kft. ügyvezető igazgatója és egy ismeretlen, de bizonyos körökben Farkas Elemér néven ismert, valószínűleg kecskeméti „bróker”.

Az öt tartálykocsi, amelyekkel a válvölgyi raktárból elszállították a rakétahajtóanyagot, eredetileg melage néven jegyzett szerért érkezett a katonai bázisra. Erre volt szerződése a vevőnek, és – mivel azt nagyon savasnak vélték a pilóták(?) – helyette kapták a már említett benzinjavító adalékot. A nyomozás adatai szerint a fuvar egy részét Nagykőrösön, másik részét pedig Szegeden pakolták, pontosabban engedték le. A Tisza-parti városban benzinkutas volt a vevő. Ő úgy tudta, benzint vásárolt, ám később rádöbben, becsapták, mást kapott. Reklamált, az illatos árut felszívták, s elszállították – Nagykőrösre. Az egyesült mennyiség onnan már nyomtalanul és szagtalanul eltűnt. A rendőrség nem veti el, hogy külföldre folyt.

Ha a hajtóanyagot benzínbe keverve Magyarországon értékesítették, akkor az eladó haszna mintegy 15 millió forint.

A rendőrök elmondhatják: „sok kérdést már megoldottunk” – arra azonban még nem kaptak választ, hogyan eshetett meg az a csúfság, hogy a honvédség üzemanyagbázisáról más anyagot szállíthattak el, mint ami a szerződésben szerepelt.

Oláh

■ „Szóda, szóda... avagy a szikvízdesign száz éve” címmel a szegedi Bánffy család szódásüveg-gyűjteményéből nyílt kiállítás május végén az Impala Házban. A tárlat hangulatát „dobandó”, a falakra Révész Róbert méteres fotográfiáit applikálták a rendezők. A család történetéről Bánffy Istvánnal beszélgettünk.

■ **Hogyan jött létre a kiállítás?**

– Az Impala Házban kiállítás megnyitót rendeztek, s a szódát a Gogol utcai üzemből szállították. Az „impalások” észrevettek néhány régi szódásüveget, és azt mondták: ha van több is, ők szívesen kiállítanák. Így került a gyűjtemény az Impala Házba.

■ **Volt-e már ilyen és ehhez hasonló tárlat Magyarországon?**

– Nincs róla tudomásom.

■ **Ismer-e más híres szódás dinasztia az országban, amely ugyanilyen gyűjteménnyel büszkélkedhet?**

– Az üllési szódásnak volt hasonló gyűjteménye, azzal a különbséggel, hogy ő mindenféle üveget gyűjtött. Másról nem nagyon tudok.

■ **A Coca-Cola vagy – hogy itthon maradjunk – a Pick szalámi készítői módja hétpecsétes titok. A szikvízkészítésnek is vannak titkai?**

– Igen. De ezek olyan értékek, amelyet nem szívesen adok át a konkurenciának. A szikvízkészítésnek is van ugyanolyan, főleg gyártástechnológiai lépései, amire egy kezdő szódás lehet, hogy csak húsz évi munka után jön rá.

■ **Aprópó, konkurrencia. Milyen a viszonya az új-szegedi szódással, Ampovics Zsolttal?**

– Baráti. Megmondom őszintén, ilyen konkurrenset kíváncsi mindenkinek!

■ **A Bánffy család majd száz éve üzi a szikvízpart. Mikor és hogyan kezdődött? Apáról fiúra szállt át a szakma?**

– A dédnagymamám gyártott először szódát Kisteleken 1907-ben. Tudni kell, hogy a szikvízkészítés akkor még nem számított külön iparnak. A kocsmák tulajdonosai, így például a dédnagymamám is, a fröccshöz készítették a szódát, amely csak később vált a „szegények üdítőjévé”. A rendkívül egyszerű, motor nélküli gépet egy napszámos hajtotta egész nap. A kistele-

Mikor kicsi voltam, nem szerettem. Védekezésképpen mindig azt mondtam családom tagjainak, hogy szúrós, azért nem. Most nagy vagyok és nagyon szeretem a sűrített szén-dioxiddal mesterségesen telített ivóvizet. A szódát.

Szóda – egykor és ma. (Fotó: Schmidt Andrea)

■ **A szikvízdesign száz éve**

A Bánffy család és a szóda

■ **1789-ben két tudós savanyúvizet állított elő Genfben, de a készítmény módját tiükban tartják. 1828-ban Jedlik Ányos felfedezte a szódavíznek és a mesterséges savanyúvíznek iparilag is használható készítményét. Jedlik napokat töltött a győri Pallos bádigosmester műhelyében, mire megszületik a készülék. A feltaláló orvosbarátja, Bánóczy doktor rábeszéli Jedliket, hogy a kórházi betegek érdekében hasznosítsa eljárását. Napkeleti járvány (kolera) tör ki az országban. A szódavíz enyhülést és megkönnyebülést hoz a szenvedőknek. Jedlik Ányos 1841-ben kisebb szódavízgyártó üzemeltetést hoz létre Pesten. Savanyúvizét egyre többen isszák az országban, s bármilyen jövedelmesebbnek is mutatkozik a szikvízgyártás, Jedlikből mégsem lesz „szódavízgyáros”. A szikvízgyártási technológia egyébként a két világháború között éri el az európai**

Szódátörténelem

szívnóvalat. Bővíti a termékpalettát. Az első világháború után jelennek meg a higiénikus porcelánbetétes szifonfejek is, melyek a magyar Kont Oszkár szabadalmaként terjednek el világszerte. 1930 táján a golyózáras üvegek használatával megjelenik az első, kisiparosok által előállított és forgalmazott üdítő, a „krachedli”. Az ötvenes évek elején államosítják a virágzó szikvízüzemeket, majd később, a lakosság nyomására, visszaadják az iparengedélyeket. 1951-től 1977-ig a szódavíz literéért 1 forint 10 fillért fizetnek a népek. Huszonhat évig nem ugyanis nyúlunk hozzá az alapvető élelmiszernek titulált szikvíz árához. 1977-től a szikvíz szabadáras termék.

ki kocsmát és az üzemeltetést a nagymamám örökölte. A modernebb szikvízgyártás térhódítása egyébként a két világháború közé tehető. Az akkor gyártott gépek még ma is dolgoznak, annak bizonyítására, hogy a magyar szikvízgyártási technológia abban az időben európai színvonalat ért el. Keresztapám például még mindig a nagymama gépével készíti a szódát Kömpöcön. A gyártástechnológiai fejlődés mellett egyébként bővült az üvegpark is. Megjelentek a rendkívül szép külsejű, jó alapanyagból készült, kró-

mozott szifonfejjel ellátott üvegek. A golyózáras üvegek használatával pedig megjelent a piacon az első üdítőital, a „krachedli”.

■ **Nem okozott törést a család életében az államosítás?**

– Dehogynem! 1950-ben egy nap, pontosabban egy délelőtti alatt államosították a nagymama vendéglőjét. Mindez úgy történt, hogy a bentlévőket felszólították, hagyják el a helyiséget, mert mátló kezdve minden a magyar állam tulajdona. Az „államosító brigád” elvitte a bort, a poharakat, a biliár-

dasztalt és a szikvízgyártó gépeket. Később, 1954-ben a lakosság zúgolódására újból engedélyezték a kisipari szikvízgyártást. A kocsmát már nem, az üzemeltetést viszont visszakapta nagymamám. A hatvanas évek elején a családból beköltözött Szegedre. 1976-ban édesapám örökölte a nagymama üzemét. A bátyámmal sokat segítettünk neki a munkában, így megismertük az egész szakma csínját-bínját. 1985-ben, amikor meghalt édesapám, átvetttem az irányítást. A boltokban ekkor szüntették meg az üveges szódát, s ek-

kor indult hódító útjára a ballonos és a műanyag flakonos szóda. Modern szikvízgyártó gépeket vásároltunk, egyebek mellett olyan több millió forint értékű szűrő- és hűtőberendezést, amely kivonja a hálózati vízből az íz- és szagrontó anyagokat.

■ **Van-e utód?**

– Igen. Kilencesztendős Ádám fiam azt mondta a minap, hogy vagy szikvizet lesz, vagy könyvtárost. Utóbbit azért említette, mert feleségemnek ez a foglalkozása.

■ **Úgy hírlík a fővárosba is elviszik a gyűjteményes tárlatot.**

– Igen, tárgyalok a Róckov Galériával, s ha minden összejön, akkor júliusban vagy augusztusban Budapesten is láthatóak lesznek a Bánffy-dinasztia szódásüvegei.

■ **A kiállításon a legkülönbözőbb ürtartalmú, formájú és színű üvegek láthatók. Egyiken például van felirat, másikon nincs.**

– Nos. A legkisebb ürtartalmú szódásüveget, amely 2 és fél decis, még a nagymamám is töltötte. Abban az időben ugyanis, ha valaki kért egy deci bort a kocsmában, akkor illet kapott hozzá, s a bort kénye-kedve szelint hígíthatta. De egy négytagú asztaltársaságnak is ilyen dukált, ha kért négy felelt. A felíratokról: 1945 után már nem jelölték azt, hogy kié az üveg. Előtte a szikvizet csak saját üvegébe tölthették. Éppen ezért havonta összejöttek a cserecsarnokban a város szódásai, s kicserélték egymás között az idegen üvegeket.

Szabó C. Szilárd

Változik a cukorpiac

Új szereplő lép színre a magyar cukorpiacra július 1-jével. A mezőhegyesi, az ácsi, a sarkadi, a sárvári, valamint az ercsi cukorgyárak egyesülésével a második fél-évi első napjától működik a Magyar Cukorgyártó és Forgalmazó Részvénytársaság. Ezt az érintett cukorgyárak képviselőinek jelenlétében, a részvénytársaság alapító okiratának aláírását követő saj-

tótájékoztatón jelentették be. Az új társaság a magyar piac mintegy 30 százalékát birtokolja majd és a hazai gyártókapacitások ugyanekkora hányadával rendelkezik. Az alapító okirat aláírásánál jelenlévő Lakos László földművelésügyi miniszter minden törvényes segítséget megígért az új cég működésének előmozdítása érdekében.

■ Ha nyár, akkor törökárdat. A téma sajnos nem újkeletű, hiszen az utóbbi években Csongrád megyében folyamatosan gondot okoz a Németországból érkező – hazánkban áthaladó – déli vendégmunkások sokszere tömege. Ám – a helyzet túldramatizálása nélkül, mint az tegnap a megyeházán tartott sajtótájékoztatón elhangzott – az idén, várhatóan minden eddigénél nagyobb teher hárul majd a problémák enyhítése érdekében eddig is nagy erőfeszítéseket tevő önkormányzatokra, valamint az illetékes helyi államigazgatási szervekre. Minderre pedig ettől az évtől kezdve a megyei önkormányzatok elnökeinek – mivel a hatáskörükbe kerültek a védelmi igazgatással, a katasztrófaelhárítással kapcsolatos teendők – irányításával kell felkészülni.

Ezért a Csongrád megyei védelmi bizottság már május 19-én áttekintette a nyári

Nagylak az idén sem ússza meg Törökinvazió – „tolófájásokkal”

idegenforgalmi csúcs – elsősorban a Nagylak-Makó térségében – várható következményeit. A helyzetelemzés alapján született az a döntés, hogy az érintettek koordinációs értekezleten beszéljék meg a legégetőbb feladatokat. Ezenkívül már akkor megfogalmaztak egy kérelmet, amelyben a kormányzat sürgős segítségért kérték. Ez pedig jogosnak tűnik, ha figyelembe vesszük, hogy a németországi szabadságolási idők összecsiszása miatt június 22. és július 6-á között tízen-három tartományból érkeznek majd megyénkbe török vendégmunkások. Ez Nagylak-Makó térségében a te-

herforgalomban akár 60–70, míg a személyautókkal közlekedők számára 30–40 órást várakozási időt is jelenthet. A külföldiek fogadásának körülményei ugyanis nem javultak a szükséges mértékben. Igaz, örömteli a nagylaki határátkelő korszerűsítése, de emiatt egyelőre még egy sávra kényszerül a személyautó- és a kamionáradat is, úgy a hazánkba ki-, mint a hozzánk belépők esetében. Kiállni, visszafordulni pedig lehetetlen lesz, éppen a szűk útviszonyok miatt.

A törökinvazió – amely útközből áthalad Szegeden, Makón is – mire eljut Nagylakig, várhatóan a gondok sorát okozza. Igaz, az Orszá-

gos Rendőr-főkapitányság két gyakorló őrsöt és két bevetési csoportot is irányít majd ide a csúcsideszakban, és természetesen a megyei kapitányság szintén a szokott módon mindent megteszt majd a közbiztonság megőrzéséért, mégis szükség lenne kormányzati támogatásra. Makón ugyanis nincs elegendő jelzőlámpa a forgalom zavartalanításához, valamint több ivóvízcsap és tisztálkodási lehetőség is kellene, ki-váltképp Nagylakon. Elhangzott azonban, hogy a községnek a már felépített tisztálkodó- és illemhelyek üzemeltetési költsége is gondot jelent. A polgári véde-

lemre háruló információs és egészségügyi feltételek garantálására is csupán a Vöröskereszt és a Máltai Szeretetszolgálat közreműködésével van remény. A gyors orvosi beavatkozásra szoruló ártutazóknak – a makói kórházba történő szállításához – azonban kevés lehet a város mindössze három mentőautója. Mivel az előrejelzések szerint mintegy félmillió ember érkezésére kellene felkészülni – figyelembe véve a teljesség igénye nélkül felsorolt problémákat –, túlzás nélkül állítható, hogy régióink hazánkban egyedülálló méreteket öltő nehézségekre számíthat. Ezeket pedig nem lehet nem tudomásul venni, különösen ha arra gondolunk, legfelsőbb szinten milyen fontosnak tartják, hogy például Hegyeshalomnál még két-három órát se kelljen várakoznia az Ausztriából érkezőeknek.

N. Rácz Judit

Apech

Kijelentem: szívélyes viszonyban vagyok az adóhatósággal, persze, ha ő is úgy akarja. Minap azonban egy hasonlóan „tisztá” úriember keresett telefonon, hogy rajta már csak a nyilvánosság segít, végre akarják hajtani nem létező tartozását, s mindenféle ígéret ellenére megállt házuk előtt a teherautó. Másnapra rendelték be, egyeztetésre, s másnap kell a nyilvánosság védelme.

Szerencsére a történet ezután nem torkolt drámába, s nem lett hős az újságtírból, aki egy válalkozó ügyét magáénak érezve tüzzel-vassal kiállt az igazság mellett. Nem, már ilyen hősök sincsenek. Sz. úrtól bocsánatot kértek, s a jelenlétéért némi rafinériát azért bevételi riportert szemtanúja lehetett egy házaspár eb-

béli örömeinek. Nincs végrehajtó, APEH-köri-rat volt, mely szerint mindenképp folyósítáhiányt inkasszóval, vagy más módon rendezni kell. Sz. úr szerencsével – már ha ezt a szót egy ad-minisztratív útnál alkal-mazni lehet – járt, de mi van azokkal, akiknek folyószámláján még nem jelentkezték az átutalások. A napi mérleg azt diktálja, hogy jöjjön a beszedés, a végrehajtás – s lehet, hogy nincs is tartozás. Elárulom: voltak ilyen dühödt paciensek is a hivatalban. Ők azonban nem kérték a „nyilvánosság védelmét”. Egyelőre. Nem mintha ez lenne a megoldás.

Arató László